

Järvisyhyhy - Vaaraton mutta kiusallinen

Järvisyhyhy aiheuttamalla imumadolla on monimutkainen elinkierto, johon kuuluvat luonnollisina väli-isäntinä vesilinnut ja kotilot.

Järvisyhyhy elinkierto

Järvisyhyhy [*Trichobilharzia parocellata*] cercariatoukka

Täysikasvuinen imumato elää loisena vesilinnun verisuonistossa, mistä sen munat joutuvat veteen ulosteen mukana. Munasta kuoriutuva toukka [*miradicium*] tunkeutuu väli-isäntänä toimivan kotilon kudoksiin, missä se kasvaa ja kehittyy nopeasti. Muutamassa viikossa kotilossa on kehittynyt seuraava toukkavaihe, noin 0,5 mm pituinen cercaria-toukka. Erityisesti lämpiminä ja aurinkoisina kesäpäivinä näitä toukkia vapautuu kotilosta jopa tuhansia etsimään varsinaista pääisäntäänsä, joka on vesilintu. Linnun kohdatessaan ne tunkeutuvat nopeasti sen ihon läpi ja vaeltavat sopiviin verisuoniin, missä sitten kehittyvät uusia, munia tuottavia imumatoja ja ympyrä sulkeutuu. Cercaria-toukka elää vapaassa vedessä vain noin yhden vuorokauden.

Oireet ihmisessä

Cercaria-toukka voi "erehtyä" väli-isännästään ja ihmisen osuessa kohdalle kiinnittyä tämän ihoon. Järvisyhyhyksi kutsutaankin ihottumareaktiota, jonka nämä toukat saattavat saada aikaan joidenkin ihmisten iholla. Itse toukka ei pysty ihmisessä kehittymään ja se kuolee jo muutaman tunnin kuluessa. Oireena on ainoastaan vähäinen kutina. Ihmiselle järvisyhyhy onkin vaaraton, mutta kiusallinen. Jos sama ihminen joutuu useamman kerran toukkien väli-isännäksi, saattaa kehittyä allerginen ihottumareaktio, joka tavallisesti kestää noin viikon. Kutin on aluksi erittäin kiusallinen ja siihen saattaa liittyä myös kuumetta. Reaktio on hyvin erilainen eri ihmisissä, mutta em. oireiden lisäksi muita oireita ei esiinny.

Syyhy ei viihdy hiekkarannoilla

Järvisyhyhy ei ole ainoastaan viime vuosien vitsaus. Järvisyhyhy kuuluu vesistöjemme normaaliin eläimistöön, mutta sen esiintyminen on huonosti tunnettu. Mm. karulla ja kirkasvetisellä Säkylän Pyhäjärvellä on järvisyhyhyä esiintynyt jo useita vuosikymmeniä sitten. Biologiset edellytykset lajin esiintymiselle ovat Suomessa hyvät ja onkin todennäköistä, että järvisyhyhy on laajemmin levinnyt kuin tällä hetkellä tiedetään. Vesilintuja, kaislikkorantoja ja kotiloille sopivia pehmeitä pohjia on lähes kaikkien järvien rannoilla. Lisääntyvä rehevöityminen vielä parantaa imumadon elinolosuhteita. Hiekkarannoilla eivät kotilot viihdy, mutta loistoukkia saattaa ajautua hiekkarannoillekin läheisiltä kivikko- ja kaislikkorannoilta.

Miten vältän järvisyyhyn?

Mitään kovin tehokasta ja yleispätevää torjuntamenetelmää järvisyyhyä vastaan on hankala löytää. Mökkiasukkaalla ja uimarilla on kuitenkin paikallisesti monia käyttökelpoisia keinoja syyhyn välttämiseksi:

- mökkirantojen hoito = kaislikkojen niittäminen ja poistaminen, pohjan hiekoittaminen tai sorastaminen esim. muovikalvon päälle, jolloin kotilot hakeutuvat muualle
- vältä kaislikkoisissa rantavesissä pulikointia
- vältä pitkäaikaista oleskelua vedessä aamutunteina, jolloin vapaiden cercaria-toukkien määrä on suurimmillaan siellä, missä niitä ylipäätään esiintyy
- kuivaa itsesi karkealla pyyhkeellä heti uinnin jälkeen.
- jos mahdollista käy heti suihkussa uinnin jälkeen ja/tai kuivaa itsesi karkealla pyyhkeellä, jolloin toukat irtoavat iholta

Tekstin tiedot: Kokkolan Vesi- ja ympäristöpiiri, Vaasan läänin vesiensuojeluyhdistys, Kokkolan ympäristötoimisto